

A RENDELETBEN KIADOTTÓL ELTÉRŐ KERETTANTERVEK AKKREDITÁCIÓJA II.

Az új Nemzeti alaptantervnek van egy ritkán idézett, de igen fontos passzusa: az I.1.2. pontban az egységesség és differenciálás követelményéről, illetve lehetőségeiről szóló rész: „A tartalmi szabályozást a NAT úgy valósítja meg, hogy az iskolák, a pedagógusok, a tanulók sokféle, differenciált tevékenysége a teljesítmény növelésére sarkalló, az életesélyek tanulással történő növelését szolgáló egységes, közös alapra épüljön.”

DR. DOBSZAY AMBRUS

Az idézett rész így folytatódik: „Ily módon lehetőséget nyújt az iskolafenntartók értekeinek, a szülők, a tanulók érdeklődésének, a pedagógusok szakmai törekvéseinek és az iskolát körülvevő környezet helyi sajátosságainak figyelembevételére.”

Az eltérő kerettantervek jóváhagyásának korábbi és mostani eljárása

A korábbi szabályozás (17/2004. (V. 20.) OM r.) döntő szerepet adott az Oktatási Hivatalnak és az Országos Köznevelési Tanácsnak (OKNT), amely e feladatának elvégzéséhez kidolgozta eljárásrendjét és szempontrendszerét. Megszervezték a „tantervi akkreditációs szakértők” képzését is, és az ennek alapján létrejött szakértői listát az Oktatási Hivatal vezette, tartotta karban. Az általa nyilvántartott kerettantervek utolsó frissítése 2012 májusában történt, s ekkor 69 kerettantervet tartottak számon!

Az új eljárásrend szerint kerettantervet iskolafenntartó, elismert magyarországi egyház, vallásfelekezet és vallási közösség, iskolát fenntartó alternatív iskolát képviselő hálózat, szervezet nyújthat be eljárási díj megfizetése mellett. (Évfolyamonként a minimálbér összege.) Előírás továbbá, hogy csak „olyan kerettanterv nyújtható be jóváhagyásra, amely a Nkt.-ben meghatározott intézménytípusok valamelyikére készül, az adott pedagógiai szakasz valamennyi évfolyamára, a NAT-ban meghatározott összes műveltségterületre kiterjed.” (6. §)

A benyújtott kerettanterv akkor hagyható jóvá, ha megfelel a tartalmi szabályozóknak (Nkt., NAT, kerettantervi rendelet), alternatív iskola kerettanterve esetében pedig a Nkt. 9. § (8)–(10) bekezdésében foglaltaknak. (E rendelkezés miatt az eljárásrendünkbe be kellett iktatnunk annak eldöntését is, hogy a benyújtott kerettanterv „alternatív-e”. A Nkt. ezen pontja ehhez nem nyújtott elegendő segítséget.)

Sokak számára nehezen értelmezhető előírás volt az is, hogy a jóváhagyásra benyújtott kerettanterv *tantárgyi struktúrája* és az egyes tantárgyakhoz rendelt óraszámok, valamint a *tantárgyi kerettantervek* tematikai egységei *legalább húsz százalékban eltérjenek* a miniszter által kiadott kerettantervtől.

Végül pedig előírás az is, hogy meg kell jelölni azt a *célcsoportot*, amely indokolja az újabb kerettanterv jóváhagyását.

Az akkreditációs eljárás

Az államtitkárság továbbítja az OFI-nak a kerettantervet a szakértői munka elvégzésére, ha megállapította, hogy a benyújtó valóban iskolafenntartó és az eljárási díjat befizette.

Intézetünkhöz, a Tartalomfejlesztési és Módszertani központhoz kerül az anyag, ahol először arról hozunk döntést, hogy hány szakértőt kell felkérnünk. Ha nemzetiségi oktatásra vonatkozik, vagy célzottan a sajátos nevelési igényűek nevelésére irányul, akkor hármat, továbbá akkor is hármat, ha „alternatív” kerettantervről van szó.

A Nkt. 9. § (10) bekezdése szerint: „...*alternatív iskola az az ... iskola, amely nem hagyományos pedagógiai módszerekkel végzi nevelő és oktató munkáját. Az engedély iránti kérelmet, ha van olyan hálózat, szervezet, amelyik az alternatív óvodát, iskolát képviseli, a hálózat, szervezet, ha nincs ilyen hálózat, szervezet, az intézmény fenntartója jogosult benyújtani.*”

A fenti jogszabály „engedélyezés” fogalmát nem tudtuk másra vonatkoztatni, mint éppen a kerettantervi jóváhagyásra, más hasonlót ugyanis a Nkt. nem tartalmaz. A mi gyakorlatias megközelítésünkben végül azt a kerettantervet tekintettük alternatívnak, amely

- ▶ vagy az Alapítványi és Magániskolák Egyesületéhez kötődik,
- ▶ vagy címében, bevezető elvi önmeghatározásában az alternatív elnevezést használja,
- ▶ vagy a 20. századi reformpedagógiák valamelyikét nevezi szellemi forrásterületének.

Ilyen esetekben szintén három szakértőt kértünk fel, s az egyesületnek az államtitkársághoz intézett kérését teljesítve arra is törekedtünk, hogy a velük korábban is szakmai partnerségben álló, az ilyen ügyekben szakmailag valóban járatos, tekintélyes szakembereket kérjünk fel véleményezésre. A felkért személy csak olyan lehetett, aki az OH nyilvántartásában mint tantervi akkreditációs tudással rendelkező szakértő szerepel, továbbá nem áll az OFI-val munkaviszonyban.

A szakértők az OFI által kidolgozott, a jogszabályoknak való megfelelésre koncentrált szempontsor szerint dolgoznak elektronikus platformon. Honlapunkon nemcsak számukra, hanem az alternatív kerettantervet benyújtani szándékozók számára is útmutatót tettünk közzé (<http://www.ofi.hu/kerettantervek>). Alternatív kerettanterv esetén a szakértőnek ugyanazon Excel fájlban ugyan, de más szempontok szerint kell értékelnie a kerettantervet. (Ezt a különválasztást a rendszer támogatja, szinte automatikussá teszi.)

A kérelem beérkezésétől számított 55. napig intézetünk „begyűjti” a szakvéleményeket, s azokat tartalmi összegzéssel kiegészítve átadja az államtitkárságnak. Az összegzés során bizonyos esetekben kiszűrtünk egyes szakértői kifogásokat, ha azok nem alapultak jogszabályi kötelezettségen.

A következő lépésben a szakértői vélemények alapján az államtitkárság hoz döntést. Ez lehet jóváhagyó határozat, vagy, ha a szakértők ilyen tartalmú véleményt adnak, akkor „végzés” arról, hogy a benyújtott kerettanterv csak bizonyos módosítások, hiányok pótlása esetén hagyható jóvá. Előfordulhatott volna, hogy a szakértői vélemény alapján az államtitkárság a kerettanterv jóváhagyására vonatkozó kérelmet elutasítsa, ilyen azonban nem volt. Ebben az esetben a döntést a benyújtó közigazgatási eljárásban, illetve bíróság előtt támadhatta volna meg.

Amennyiben a benyújtó javítást előíró végzést kap, akkor 25 nap áll rendelkezésére, hogy elvégezze a munkát és a kerettantervet újra benyújtsa jóváhagyásra. Ha ez megtörtént, az államtitkárság azt ismét intézetünkhöz küldi, s mi ilyenkor már csak *egyetlen új* szakértő bevonásával ellenőriztetjük a javítások elvégzését. (Az eddigi 11 eljárásban 4 alkalommal volt szükség végzés alapján elvégzett javításra és újból szakértetésre.) Az államtitkárság végül ezen szakértői vélemény alapján hozza meg döntését.

Elutasító határozat mindezedig nem született az eljárásokban. Ez talán annak is köszönhető, hogy – bár ezt jogszabály nem írja elő – intézetünk folyamatos konzultációs lehetőséget biztosított a benyújtók, sőt a benyújtást tervező iskolafenntartók, szakmai szervezetek számára is. A jóváhagyott kerettanterveket az államtitkárság a kormány honlapján nyilvántartja. (Ugyanez intézetünknel is olvasható.) A jóváhagyott kerettantervek nyilvántartása: <http://www.kormany.hu/download/7/73/01000/kerettantervek%202.pdf>.

Az „eltérő kerettantervek” alkalmazása jelenleg összesen 67 iskolát (az intézmények 1%-át), kb. 15 ezer tanulót érint (2013. október 9-i állapot). Valójában az eltérési szándék csak ritkán tartalmi jellegű! Az eljárással szembeni kérélyeket nem igazolta az idő. Így például azt az aggodalmat, hogy az OFI részvétele a folyamatban azt a kockázatot rejti magában, hogy a bírálatba szubjektív szempontok is keveredhetnek. Ezzel szemben a gyakorlatban az OFI nem

hoz érdemi döntést. Szerepe elsősorban technikai jellegű, illetve segíti a felek közötti kommunikációt és szakmai támogatást nyújt. A felkért szakértő nem lehet az OFI munkatársa.

A kételkedők azt prognosztizálták, hogy az állami iskolák fenntartói tömegesen fogják elutasítani az intézményi megkereséseket. Ezzel szemben a benyújtók (és engedélyt elnyerők) között két KLIK tankerület is szerepel, továbbá az „eltérő kerettanterveket” alkalmazó iskolák fenntartója is sok esetben az Intézményfenntartó Központ (főleg az ÉKP esetében). Ugyanakkor valóban nem rendeződött jogszabályi szinten, hogy amennyiben egy iskola egy ilyen tantervet szeretne átvenni, ezt automatikusan megteheti-e. Mostanáig az a gyakorlat alakult ki, hogy a kerettantervet benyújtónak kellett kérvényeznie a jóváhagyó határozat hatályának kiterjesztését újabb iskolákra. Az eltérő kerettantervet alkalmazni kívánó iskola fenntartójának tehát közvetlenül annak gazdáját kellett megkeresnie, s a közreműködését kérnie. Ez valóban megnehezíti a kerettantervekhez való csatlakozást, ugyanakkor előnye, hogy a kidolgozó és anyagi áldozatot vállaló szervezet valamiféle garanciát kap arra, hogy mások nem fogják „lejártni” a náluk meghonosodott pedagógiai gyakorlatot. A rendelet ilyentén gyakorlati értelmezése azonban nem támaszkodik egyértelmű jogszabályi rendelkezésre, s ezt nem ártana rendezni.

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetben szükségesnek tartanánk, hogy a 2012. március 31-ig elfogadott (esetleg azóta már módosított) helyi tanterveket kutatás tárgyává tegyék! Ez orientálná a küldetésünkbe tartozó támogató tevékenységet. Másrészt most – a korábbiakkal ellentétben – a pedagógiai programok felülvizsgálatának nem volt olyan szakmai kontrollja, hogy a programot szakértővel kellett véleményeztetni. A kutatás nem egyedi, hanem egy magasabb szinten számot tudna adni arról, hogy ez hozzájárult-e szakmailag kétes értékű megoldások születéséhez.